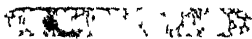

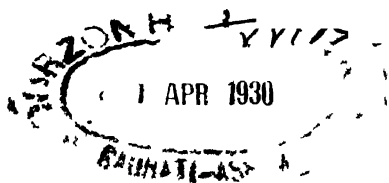
কবিতা-কুসুম।

শ্রীপ্রমোদচন্দ্র বৰঠাকুর।

কবিতা-কুমুম ।

শ্রী প্রমোদচন্দ্র বৰঠাকুর বটোতা

আৰু উলিয়াশ্রুতা ।

ডিব্ৰুগড় ।

নবম সংস্কৰণ

কলিকাতা ।

১৭ নং জগন্নাথদত্তৰ লেন, বাম্পোৰিলাস প্ৰেছত,

শ্ৰীবিজয়কৃষ্ণ দাস দ্বাৰা ছপা হ'ল ।

১৯২৫

বেচ. নং ৬ দহ পইচা ।

উৎসর্গ।

—०: * : ०—

ভক্তিবৈ সৈতে ছুৰি বনৰ পাত এটি
দিলেও তাৰ মোল
মহামূলীয়া হীৰা মুকুতাই পাব নোৱাৰে
বুলি ভাবি

এই

অকন মান ফুল পাহি
মাননীয় শ্ৰীযুক্ত কেশবনাথ ফুকন ডাঙৰীয়াৰ
পবিত্ৰ নামত

উৎসৰ্গ

কৰিলোঁ।

ইতি।

শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ শৰ্ম্মা।

সংখ্যা ।

—*—

প্রথম সংস্করণ	...	...	...	১০০০
দ্বিতীয় সংস্করণ	...	...	...	১০০০
তৃতীয় সংস্করণ	...	...	...	২০০০
চতুর্থ সংস্করণ	...	...	...	৪০০০
পঞ্চম সংস্করণ	...	...	...	১০০০০
ষষ্ঠ সংস্করণ	...	...	...	৩০০০
সপ্তম সংস্করণ	...	...	...	৩০০০
অষ্টম সংস্করণ	...	...	...	৫০০০
নবম সংস্করণ	...	...	...	১০০০

পাতনি ।

সক' সক' লৰা ছোৱালীয়ে কোমল কবিতা পঢ়ি ভাল পায় ।
সেই দেখি এই কবিতা-কুসুম পুথি খনি যুগুত কৰি প্ৰকাশ
কৰিলে। এই সক' পুথি খনিৰে অলপ উপকাৰ সাধিত হলেও শ্ৰম
সাৰ্থক জ্ঞান কৰিম ।

শেষত কৃতজ্ঞতাৰে সৈতে জনাওঁ যে এই পুথি খনি মোৰ
প্ৰিয় বন্ধু শ্ৰীযুত দুৰ্গাপ্ৰসাদ দত্ত মজিন্দাৰ-বৰুৱাই আদিৰ পৰা
অন্তলৈকে চকু দৰাই চাই দিয়া বাবে মই তেওঁৰ ওচৰত চিব-
কৃতজ্ঞ থাকিলোঁ ইতি ।

দ্বিতীয় বাৰৰ বিজ্ঞাপন ।

এইবাৰ পুথি খনিৰ ভিতৰৰ কেতেকী ফুল প্ৰবন্ধটি তুলি দি
তাৰ ঠাইত লোভ আৰু খণ্ড শীৰ্ষক দুটি কবিতা নকৈ দিয়া
হৈছে । আৰু অইন বিলাক কবিতাৰো অনেক সংশোধন কৰা
হৈছে । ইতি—

তৃতীয়, চতুৰ্থ, পঞ্চম, আৰু ষষ্ঠ বাৰৰ বিজ্ঞাপন ।

আসাম প্ৰদেশৰ ত্ৰীল ত্ৰীযুক্ত চীফ্ কমিচনৰ চাহাৰ বাহাদুৰে আসামৰ নিম্ন প্ৰাইমেৰি, অপাৰ প্ৰাইমেৰি, হাই আৰু মজলীয়া স্কুল বিলাকৰ তলতীয়া শ্ৰেণীত এই পুথি খনি পাঠ্য নিৰ্দিষ্ট কৰি দি আমাক বিশেষ উৎসাহ দিছে। এই বাৰ পুথি খনিৰ একো সাল-সলনি নকৰি যি অলপ দোষ আছিল সাধ্যানুসাৰে তাক সংশোধন কৰি দিয়া হৈছে।

ডিব্ৰুগড়, }
ফেব্ৰুৱাৰি, ১৯০৫। }   শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ শৰ্ম্মা ।

সপ্তম বাৰৰ বিজ্ঞাপন ।

এইবাৰ পুথি খনিৰ আৰম্ভতে “উপদেশ” শীৰ্ষক এটি কবিতা নটক দিয়া হৈছে আৰু অইন বিলাক কবিতাবো অলপ সাল সলনি কৰি দিয়া হৈছে। ইতি—

অষ্টম বাৰৰ বিজ্ঞাপন ।

এইবাৰ পুথি খনিৰ একো সাল সলনি নকৰি যি অলপ বৰ্ণা-
শুদ্ধি দোষ আছিল তাকে সংশোধন কৰি দিয়া হৈছে। ইতি—

শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ শৰ্ম্মা ।

নবম বাৰৰ বিজ্ঞাপন ।

এইবাৰ পুথি খনিৰ একো সাল সলনি কৰা নহল। ইতি—
১৫ ৬-১৯২৫ ।   শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ শৰ্ম্মা ।

সূচী ।

—:—

বিষয় ।			পিঠি ।
১ । উপদেশ	—	—	১
২ । বিছা	—	—	৩
৩ । মাতৃ-ভক্তি	—	—	৪
৪ । ছাগলী-পোরালি	—	—	৬
৫ । বেলি	—	—	৮
৬ । জোনবাই	—	—	৯
৭ । পছম-ফুল	—	—	১১
৮ । লোভ	—	—	১২
৯ । পূর্ণিমা-বাতি	—	—	১৪
১০ । তবা	—	—	১৫
১১ । বিজুলী	—	—	১৬
১২ । খঙ্	—	—	১৮
১৩ । মদার ফুল	—	—	১৯
১৪ । বৰষুণ	—	—	২১
১৫ । বসন্তকাল	—	—	২২
১৬ । নিয়ন্তী চবাই	—	—	২৪
১৭ । মালভোগ কল	—	—	২৬
১৮ । কুলি	—	—	২৭
১৯ । কঠাল	—	—	২৯
২০ । ষেল-গাড়ী	—	—	৩০
২১ । মাটি-কঠাল	—	—	৩২
২২ । গধূলি	—	—	৩৩

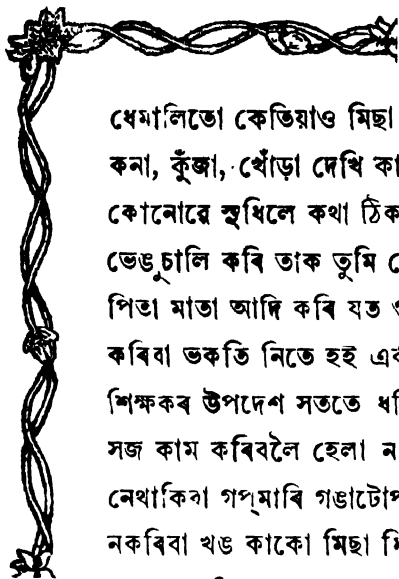
সপ্তম এডোয়ার্ড বাণী আলেক্‌জাণ্ডা

কবিতা-কুসুম ।

১—উপদেশ ।

নেথাকিবা শুই-বোপা হলে বাতিপুরা ।
বাতিপুরা শোরে যিটো হয় এলেহুৱা ॥
এলেহুৱা লোকে বোপা বহু দুখ পায় ।
মানৱ জীৱন তাৰ বিফলে কটায় ॥
পুরাতে চৰাইবোৰে কেনে বঙ মনে ।
গছৰ ডালত পৰি মাতে ঘনে ঘনে ॥
তুমিও পুৱাতে উঠি সিহঁতৰ দৰে ।
আপোন পাঠত মন দিবা যতনেৰে ॥
ধেমালিত কেতিয়াও নকটাৰা কাল ।
নেপাবা উলতি আক গলে লৰাকাল ॥
নহবা নহবা কমাচিতো মিছলীয়া ।
নকবা নকবা কাকো কথা দুঙলীয়া ॥

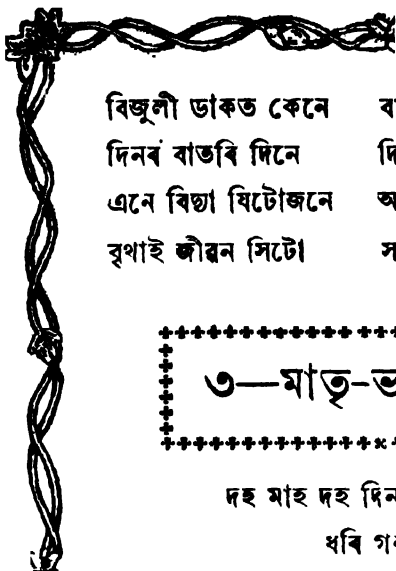
ধেমালিতো কেতিয়াও মিছা নেমাতিবা ।
 কনা, কুঁজা, খোঁড়া দেখি কাকো নেহাঁহিবা ॥
 কোনোৱে স্মখিলে কথা ঠিক কৰি কবা ।
 ভেঙুচালি কৰি তাক তুমি নেহাঁহিবা ॥
 পিতা মাতা আদি কৰি যত গুৰুজন ।
 কৰিবা ভকতি নিতে হই একমন ॥
 শিক্ষকৰ উপদেশ সততে ধৰিবা ।
 সজ কাম কৰিবলৈ হেলা নকৰিবা ॥
 নেথাকিবা গপ্‌মাৰি গড়াটোপ হই ।
 নকৰিবা খঙ কাকো মিছা মিছি কই ॥
 সাপক দেখিলে ভয় কৰা যেনে কই ।
 তাতোকই ভয় কৰা বেয়া লৰা লই ॥
 দুখীয়াৰ দুখ দেখি কৰিবা পুতউ ।
 পবিত্ৰ ভাৱত মন ৰাখিবা নিতউ ॥
 স্মখেৰে থাকিব যদি খোজঁ সাংসাৰত ।
 বাৰ্থা এই উপদেশ সদায় মনত ॥

২—বিছা ।

বিছাৰ সমান একো	নাই জগতত ।
বিছাই বঢ়ায় মান	জানিবা সতত ॥
ধন মোগ হীৰা মণি	মুকুতাৰ হাৰ ।
সকলো বিছাৰ তল	এই কথা সাৰ ॥
ধন বস্তু চোৰে নিযে	ভাগ নিযে ভাই ।
বিছা আৰ্জি ললে তাত্	কাৰো হাত নাই ॥
কাৰ সাধ্য আছে তাক	নিব পাৰে কাড়ি ।
যদি দান কৰা যায়	আক যায় বাড়ি ॥
বিছা শিকি সকলোকে	হই পৰে বৰ ।
সকলোৰে ওচৰত	পায় সমাদৰ ॥
বিছাহীন পৰি থাকে	নীচেই তলত ।
দেৱতুল্য হয় নব	বিছাৰ বলত ॥
বিছাৰ বলতে চোৱা	বুধি খটুৱাই ।
কল গাড়ী ভাপ নাও	নিলে উলিয়াই ॥

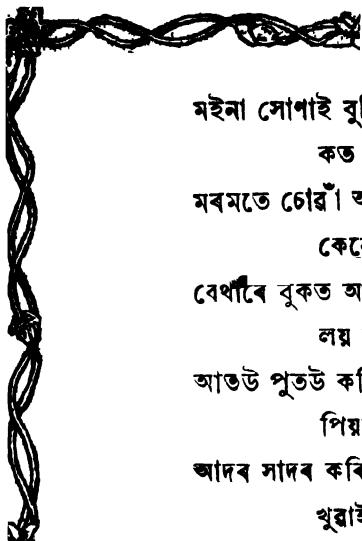

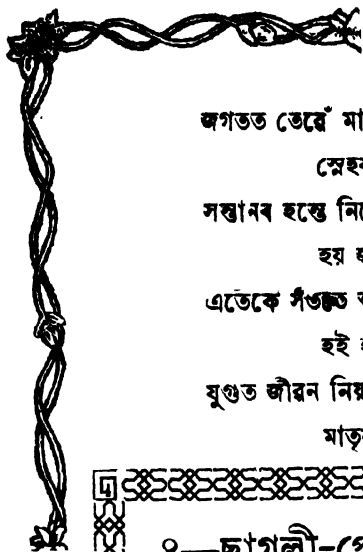
বিজুলী ডাকত কেনে   বাতৰি পঠাই ।
 দিনৰ বাতৰি দিনে   দিছেহি যোগাই ॥
 এনে বিছা যিটোজনে   অৱহেলা কৰে ।
 বৃথাই জীৱন সিটো   সংসাবত ধৰে ॥

+++++
 +
 +   ৩—মাতৃ-ভক্তি ।   +
 +
 +
 +++++

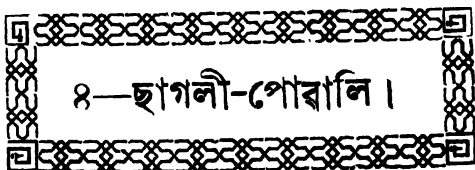
দহ মাহ দহ দিন
 খৰি গৰভত,
 সহিলে বহুত দুখ
 আমাৰ লগত ।
 যেতিয়া দেখালে তেওঁ
 আমাক সংসাব ।
 লভিলে মনত কেনে
 আনন্দ অপাৰ ।

মইনা সোশাই বুলি
কত চুমা খাই,
মৰমতে গোরঁ। আয়ে
কেনে পমি ষায় ;
বেথাৰে বুকত আয়ে
লয় স্মুয়াই,
আতউ পুতউ কৰি
পিয়াহ খুয়াই ।
আদৰ সাদৰ কৰি
খুয়াই ধুয়াই ।
ডাঙৰ কৰিলে তেওঁ
বহু যতনাই ।
লৰাৰ লগত মৰা
মাকৰ নিচিনা,
পৃথিবীত আছে কোন
আক তেনে জনা ।

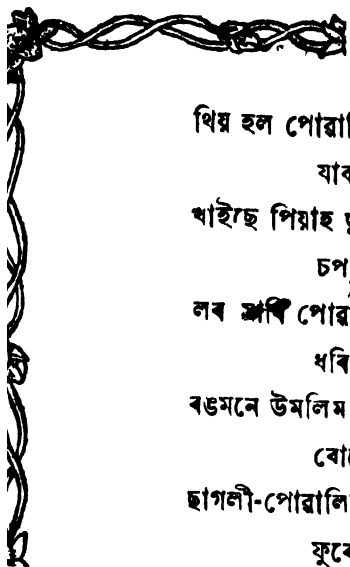
অগতত তেরেঁ মাথোঁ।
 স্নেহব পুতলা,
 সম্মানব হস্তে নিতে
 হয় জলা-কলা ।
 এতেকে সঁজুলত আমি
 হই হবষিত,
 যুগুত জীৱন নিয়া
 মাতৃব ভক্তিত ।

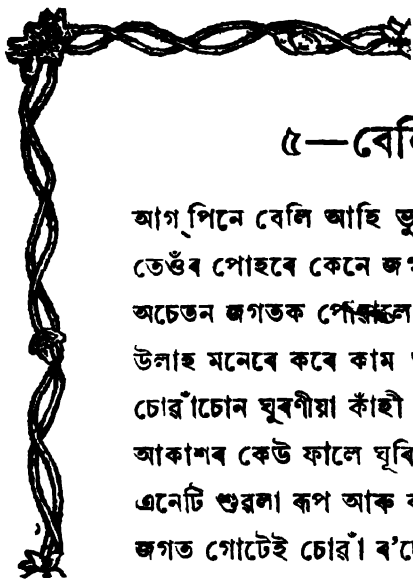
৪—ছাগলী-পোৱালি ।

দেখিছানে বাইদেও
 পিৱালি চুকত,
 শুই আছে পোৱালিটি
 মাকৰ বুকত ।

থিয় হল পোৱালিটি
যাবগই লবি,
খাইছ পিয়াহ ছুটি
চপ চপ কবি ।
লব জপি পোৱালিটি
ধৰি আনোগই,
বঙমনে উমলিম
বোকোছাত লই ।
ছাগলী-পোৱালিটিয়ে
ফুবে জপিয়াই,
চেলেকিয়ে-হাতখনি
বব বঙ-পায় ।
নেলাগে নধৰেঁ। মই
ছাগলী পোৱালি,
মাকৰ কাষতে থক
বডেবে উমলি ।

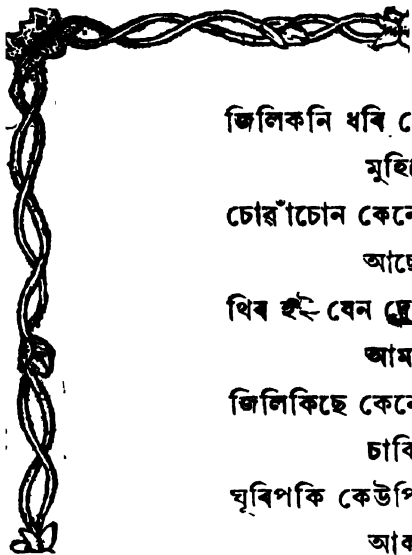
৫—বেলি ।

আগ্ পিনে বেলি আহি ভুমুকি-মাৰিছে, .
 তেওঁৰ পোহৰে কেনে জগত মুহিছে ।
 অচেতন জগতক পোহৰে হি সাৰ,
 উলাহ মনেৰে কৰে কাম আপোনাৰ ।
 চোৱাঁচোন ঘূৰণীয়া কাঁহী খনি দৰে,
 আকাশৰ কেউ ফালে ঘূৰি পকি ফুৰে ।
 এনেটি শূৱলা কপ আক ক'তো নাই,
 জগত গোটেই চোৱাঁ ব'দেৰে ভেজায় ।
 ভাল বেয়া একোকেই বিচাৰ নকৰি,
 বিমল কিৰণ দিয়ে সবাকৈ সাদৰি ।
 কোৱাঁচোন তুমি বাক কাৰ আদেশত,
 জগতৰ উপকাৰ সাধিছাঁ সতত ।
 থাপিলে তোমাক কোনে এই আকাশত,
 গৰাকীয়ে সবজিলে জানিলেঁ। মনত ।

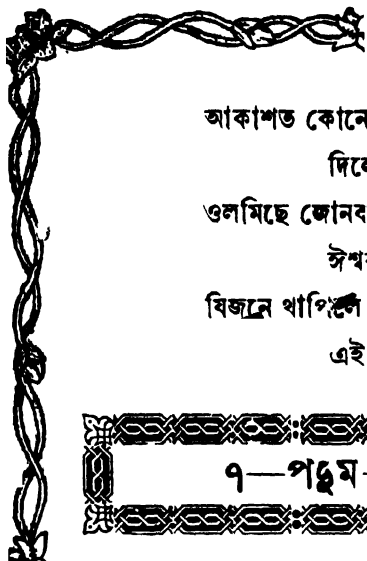
গবাকী যিজন প্রভু এই জগতব,
জোন, বেলি, আদি কবি তেওঁবে হাতব ।

৬—জোনবাই ।

দেখিছানে আইকন
সউ জোনবাই ।
অতপব ক'ত তাই
আছিল লুকাই ।
ওলাল সাউৎ কবি
আহি ভমকাই,
কপোৱালি ববণেবে
দিলে পোছবাই ।
তবাবে আববি সৌৱা
আছে স্ববগত ।

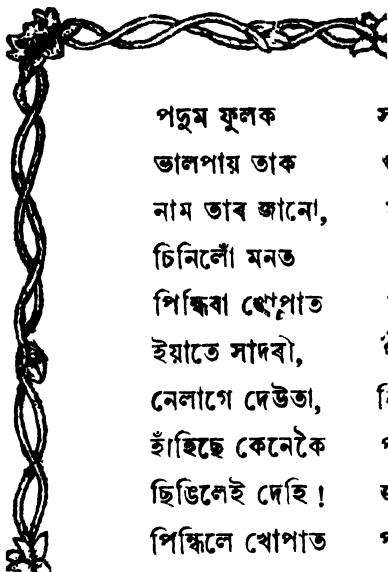
জিলিকনি ধৰি কেনে
 মুহিছে জগত ।
 চোৰাঁচোন কেনেকই
 আছে জোনবাই,
 থিৰ হই বেন হুহি
 আমাকেহে চায় ।
 জিলিকিছে কেনেকই
 চাকিটিৰ দবে,
 ঘূৰিপকি কেউপিনে
 আকাশত ফুবে ।
 কিহত ওলমি কোৱা
 আছে জোনবাই,
 ইমান পৰেও দেখোঁ
 থহি পৰা নাই ?
 স্মৃধিছোঁ তোমাক মই
 কোৱাঁহি বুজাই,

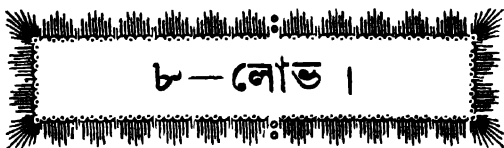
আকাশত কোনে তা'ক
 দিলে ওলোমাই ।
 ওলমিছে জোনবাই
 ঈশ্বর বলত,
 যিজনৈ থাপিলে তা'ক
 এই আকাশত ।

৭—পছম-ফুল ।

ফুলিছে কি ফুল	পুখুবী মাজত ;
থিয়হই কেনে	হাঁহিছে ডালত ।
আইদেও চোরাঁ	তবাটির দবে ;
কবিছে শুরনী	জকমক্ কবে ।
কি ফুল দেউতা,	কক্চোন নাম ;
সেই ফুলপাহি	কেনেকই পাম ।

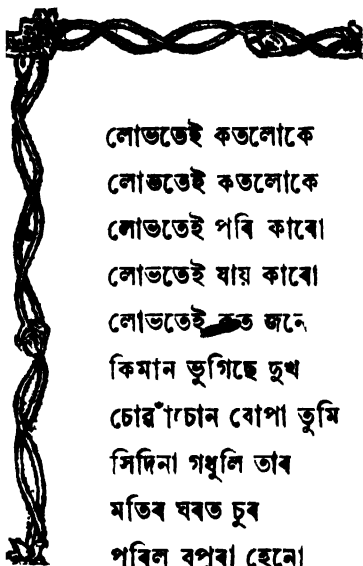

পদুম ফুলক	সকলোরে চিনে ;
ভালপায় তাক	শুৱনীৰ গুণে ।
নাম তাৰ জানো,	ফুল দেখা নাই ;
চিনিলৌ মনত	বাধিম সদাই ।
পিঙ্কিবা খোপাত	চিঁড়ি আনোগই ;
ইয়াতে সাদৰী,	ধাঁকা গিয়হই ।
নেলাগে দেউতা,	নিপিন্ধো খোপাত ;
হাঁহিছে কেনেকৈ	পুখুৰী কোলাত ।
ছিঙিলেই দেহি !	জঁয় পৰি যাব ;
পিঙ্কিলে খোপাত	পাহি পাহি হব ।

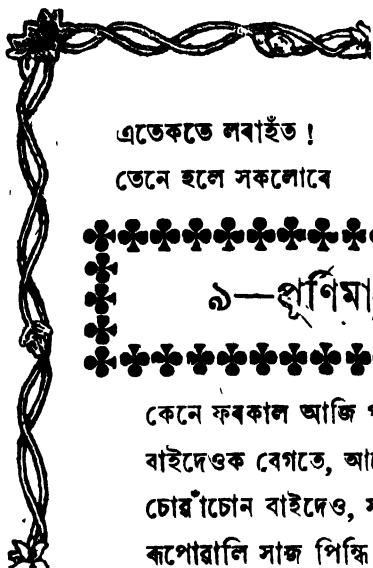

৮—লোভ ।

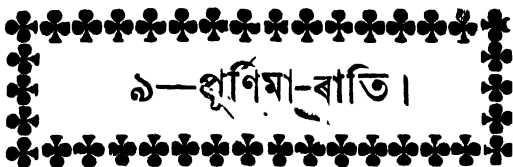
লোভৰ সমান পাপ   নাই জগতত ।
লোভে পাপ পাপে মৃত্যু   জানিবা সতত ॥

লোভতেই কতলোকে	নানা দুখ পায় ।
লোভতেই কতলোকে	পবাণ হেবায় ॥
লোভতেই পবি কাবো	শূণ্য হয় জ্ঞান ।
লোভতেই যায় কাবো	জাতি কুল মান ॥
লোভতেই কত জনে	গবিহণা খাই ।
কিমান ভুগিছে দুখ	তাৰ সীমা নাই ॥
চোর'াচান বোপা তুমি	মাধবাম লই ।
সিদিনা গধূলি তাৰ	কি হল বিলই ॥
মতিৰ ঘৰত চুব	কবিলে মিঠাই ।
পবিল বপুৰা হেনো	ধৰা তেতিয়াই ॥
ধবিলই গিৰিহঁতে	থানালই নিলে ।
লেখি লেখি দহ বেত	টপিনাত দিলে ॥
বেতৰ কোবত ভেজ	ধাবে বই গল ।
কতনো মঙহ দেহি !	বেততেই বল ॥
সেই দিন ধৰি মাধ	ভাল লবা হল ।
লুভীয়া স্বভাৱ ফেৰি	কেনিবাদি গল ॥

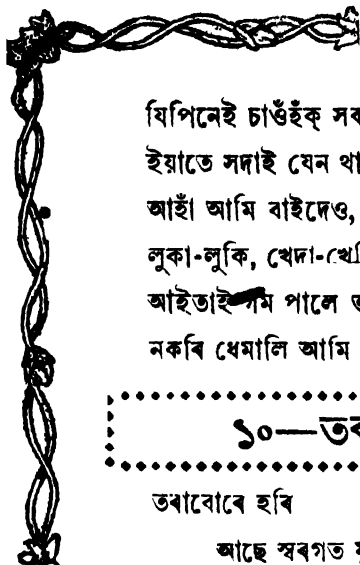
এতেকভে লবাইঁত !   লোভ নকৰিবাঁ ।
 ভেনে হলে সকলোবে   মবম লভিবাঁ ॥

৯—পূৰ্ণিমা-ৰাতি ।

কেনে ফৰকাল আজি পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি,
 বাইদেওক বেগতে, আনোগাই মাতি ।
 চোৱাঁচোন বাইদেও, সউ জোনবাই,
 কপোৱালি সাজ পিন্ধি আহিছে ওলাই ।
 জিলিকনি আজি দেখোঁ সোণ বৰণীয়া,
 কোৱাঁচোন বাইদেও, কিয় এনেকুৱা ?
 আকাশত জোনবাই কেনেকই আছে,
 খিবহই একেমনে আগাকে চাইছে ।
 চোৱাঁচোন তৰাবোৰ জিলিকি পৰিছে;
 দিনৰ নিচিনা কেনে পোহৰ কৰিছে ।

যিপিনেই চাওঁহঁক সকলো মুকলি,
 ইয়াতে সদাই যেন থাকিম উমলি ।
 আহাঁ আমি বাইদেও, উমলি ফুৰিম,
 লুকা-লুকি, খেদা-খেদ, ইয়াকে কৰিম ।
 আইতাই সম পালে ভাঙিবহি গাল,
 নকৰি ধেমালি আমি বহি থকা ভাল ॥

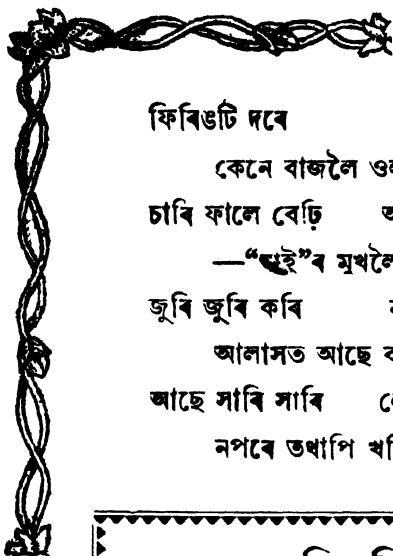
১০—তৰা ।

তৰাবোৰে হৰি জিক্‌মিক্‌ কৰি
 আছে সৰগত ফুলি ।

এনেনো ধুনীয়া সোণ বৰণীয়া
 হইছে শূৱনা জলি ॥

আছে সৰু-বৰ বহু গঠনৰ
 আৰু কত ৰূপবান ।

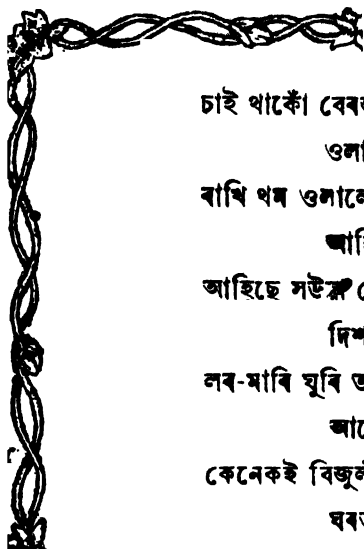
এবেলি ওলাই এবেলি সোমাই
 হাঁহি থাকে ঘনে ঘন ॥

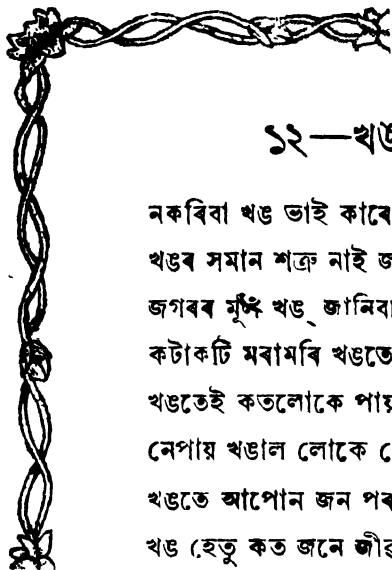
ফিবিঙটি দবে   জলমল্ কবে
 কেনে বাজলৈ ওলাই ।
 চাৰি ফালে বেঢ়ি   আছে ঠেও ধৰি
 —“মুই”ৰ মুখলৈ চাই ॥
 জুৰি জুৰি কৰি   নাচি যুৰি যুৰি
 আলাসত আছে বহি ।
 আছে সাৰি সাৰি   লেখিব নোৱাৰি
 নপৰে তথাপি খহি ।

১১—বিজুলি ।

চাত কৰে বিজুলীটি
 আছিল ওলাই,
 নোৱাৰিলোঁ মনিবই
 গলগৈ পলাই ।

চাই থাকেঁ বেবজুমি
 ওলাব এতিয়া,
 বাধি থম ওলালেই
 আহিব যেতিয়া ।
 আহিছে সউল্ল কেনে
 দিশ্ পোহবাই,
 লব-মাৰি যুৰি তাক
 আনো ওভোতাই ॥
 কেনেকই বিজুলীটি
 ঘৰত সোমাই,
 ভিতৰত বস্তু নোব
 দিলে পোহবাই ।
 কোৱাংগই বউটাক
 যাবগৈ পলাই,
 ধৰক বেগতে আহি
 চয় ২ ভপাই ।

১২—খঙ ।

নকবিবা খঙ ভাই কাবো ওপবত ।
 খঙৰ সমান শত্ৰু নাই জগতত্ব ॥
 জগৰৰ মূৰ্খি খঙ্ জানিবা নিশ্চয় ।
 কটাকটি মবামৰি খঙতেই হয় ॥
 খঙতেই কতলোকে পায় নানা দুখ ।
 নেপায় খঙাল লোকে কেতিয়াও সুখ ॥
 খঙতে আপোন জন পৰ হই যায় ।
 খঙ হেতু কত জনে জীৱন হেৰায় ॥
 যদুয়ে মনিয়ে ছয়ো সিদিনা পুৱাই ।
 কৰিলে বাটতে হেনো কাঁজিয়া মিছাই ॥
 কাঁজিয়াতে সিহঁতৰ হল মবামৰি ।
 মূৰত টাঙোন পৰি গল যদু মৰি ॥
 পৰিল মাটিত ঘূৰি তিনি পাক খায় ।
 সকলোৱে দেখি তাক কৰে হায় হায় ॥

মনিক তেতিয়া ধৰি ফাটকলৈ নিল ।
 সিদিনাবে পৰা খঙ্ তেনেই গুছিলে ॥
 খঙৰ হেতুকে চোৱা কেনে দশা হল ।
 ফাটকতে বপুৰাৰ প্ৰাণটিও গল ॥
 হেন জানি হেৰা লৰা ! বাখিৰী মনত ।
 নকৰিবা খঙ্ তুমি কাৰো ওপৰত ।

১৩—মদাৰ ফুল ।

মদাৰ ফুল দেখা

কেনে বিতোপন,

নেযায় তথাপি তাক

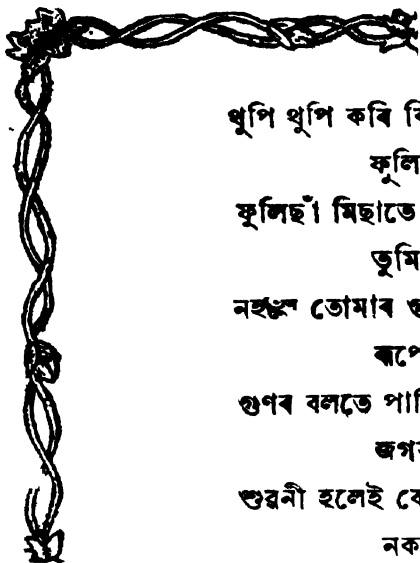
পিন্ধিবৰ মন ।

বাঙলী বৰণে গছ

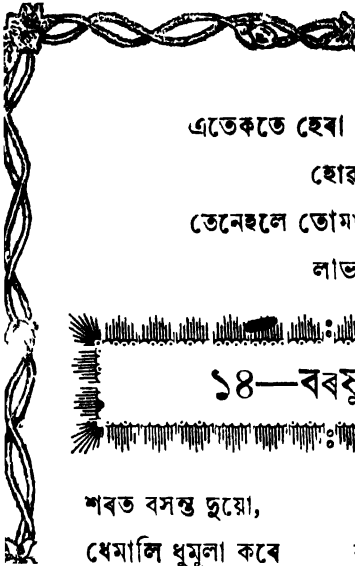
থাকে শোভা কৰি,

নলয় তথাপি কেৱে

ষায় পচি সৰি ।

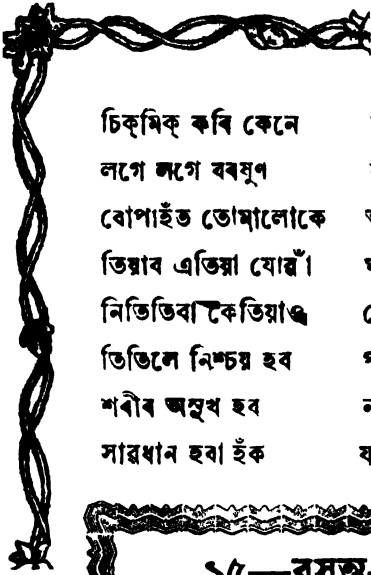
ধুপি ধুপি কবি কিয়
 ফুলিছাঁ গছত ।
 ফুলিছাঁ মিছাতে হায়
 তুমি অবারত ।
 নহুছ তোমাৰ গুণ
 ৰূপে কি ক'ব,
 গুণৰ বলতে পাৰি
 জগত মুহিব ।
 শুৱনী হলেই কেৱে
 নকৰে আদৰ,
 গুণ থাকিলেহে লোকে
 কৰে সমাদৰ ।
 অনেকে কুকুপ হয়ো
 গুণৰ বলত,
 য'তে ত'তে মান পায়
 এই জগতত ।

এতেকতে হেবা লবা !
 হোরাঁ গুণবান,
 তেনেহলে তোমালোকে
 লাভবাঁ সম্মান ।

১৪—ববষুণ ।

শবত বসন্ত ছয়ো,	একেলগ তই ;
ধেমালি ধুমুলা কবে	বাঁহিবত গই ।
উমলি ফুবোতে ছয়ো	এ'দিন পুরাই ;
হঠাৎ বাটতে দেছি !	পালে পচোরাই ।
আকাশৰ পিনে তুমি	চোরাঁচোন ভাই ;
কেনেকই ববষুণ	আহে ঙ্গন্দোলাই ।
ববষুণ দিব ভাই	গিব্ গিব্ কবি ;
আহিছে সউরা চোরাঁ,	গুজবি গুমবি ।

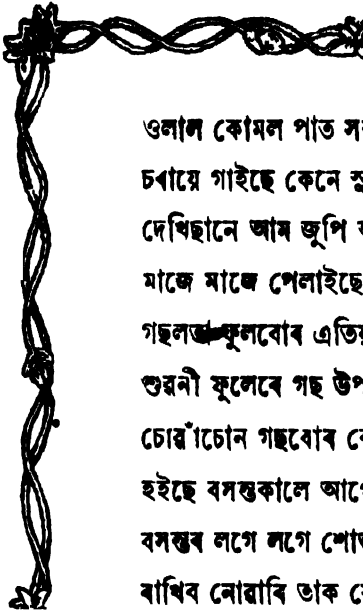

চিকমিক্ কবি কেনে	বিজুলী মাঝিছে ;
লগে লগে ববয়ুণ	বতাহ বলিছে ।
বোপাইঁত তোমালোকে	আইঁ বেগধবি ;
তিয়াব এতিয়া যোরাঁ।	স্বলই লবি ।
নিতিতিবাকৈতিয়াঙ	সোমোরাঁ জিতব
তিতিলে নিশ্চয় হব	পানীলগা ছব ।
শবীৰ অমুখ হব	নবীয়া পৰিলে ;
সারথান হবা হাঁক	যাতে থাকা ভালে ।

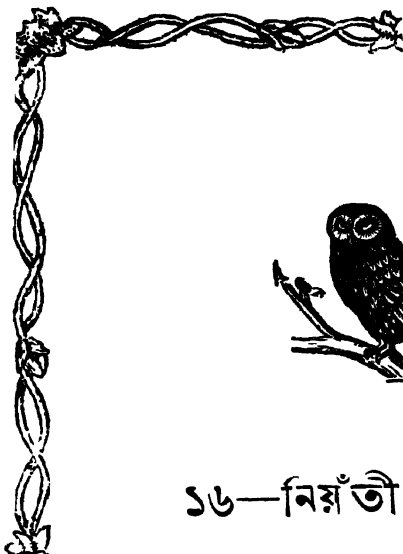

আহিছে বসন্ত-কাল বঙ-মুরা হই ;
 মাঝিছে বতাহ কেনে বিব্, বিব্, কই ।
 গছলতা বন আদি ধুনীয়া কবিলে ;
 জগতক অলঙ্কারে গাতক সজালে ।

ওলাল কোমল পাত সকলো গছব ;
 চব্বায়ে গাইছে কেনে সুললিত স্বব ।
 দেখিছানে আম জুপি আছে কেনে ফুলি ;
 মাজে মাজে পেলাইছে খুপি খুপি কলি ।
 গছলজ ফুলবোব এতিয়া ফুলিছে ;
 সুরনী ফুলেবে গছ উপছি পবিছে ।
 চোরাঁচোন গছবোব কেনেনো সুরনী ;
 হইছে বসন্তকালে আপোনা আপুনি ।
 বসন্তব লগে লগে শোভা নাশ পায় ;
 বাধিব নোরাবি তাক যেতিয়াহে যায় ।
 এই দবে মিছাতেই লবা-কাল গলে ;
 কোনেও নেপায় ভাল বুঢ়া-কাল হলে ।

১৬—নিয়ঁতী চৰাই ।

দেখিছানে ভাইহঁত

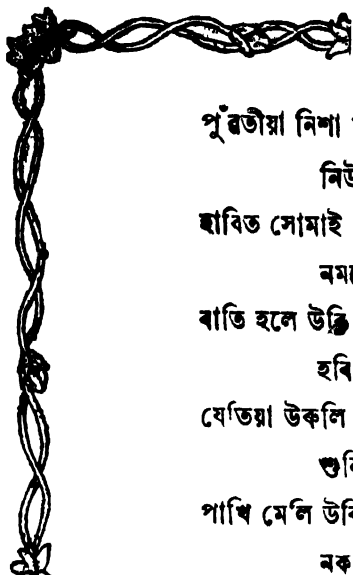
নিয়ঁতী চৰাই,

দিনত লুকাই থাকি

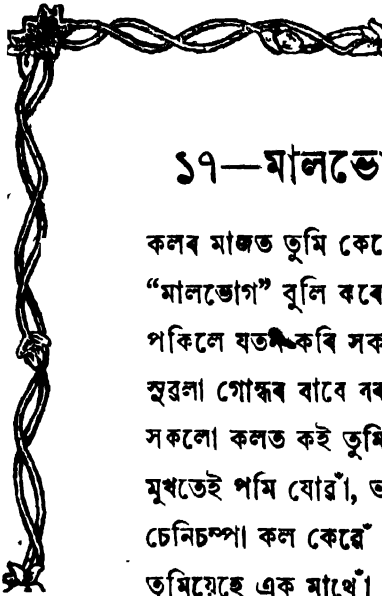
গধূলি ওলায় ।

গছৰ ডালত পৰি

মাতে ঠেঙ ধৰি,

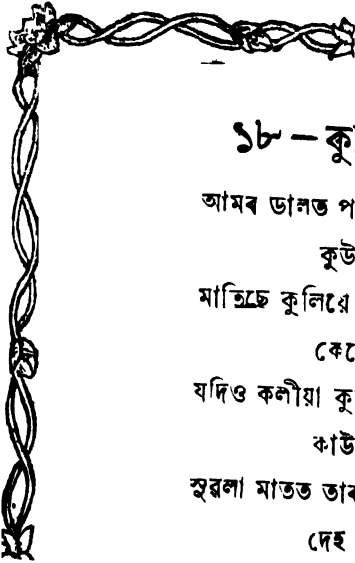

পূঁৱতীয়া নিশা মাতে
নিউ নিউ কবি ।
ছাবিত সোমাই থাকে
নমনে চকুবে,
বাতি হলে উক্তি ফুবে
হবিষ মনেবে ।
যেতিয়া উকলি দিয়ে
শুনিবলৈ ভাল,
পাখি মেলি উবি যায়
নকবে কোচাল ।
সক সক জীৱবোৰ
পালে ধৰি খায়,
বাতি পুৱালেই গই
ছাবিত সোমায় ।

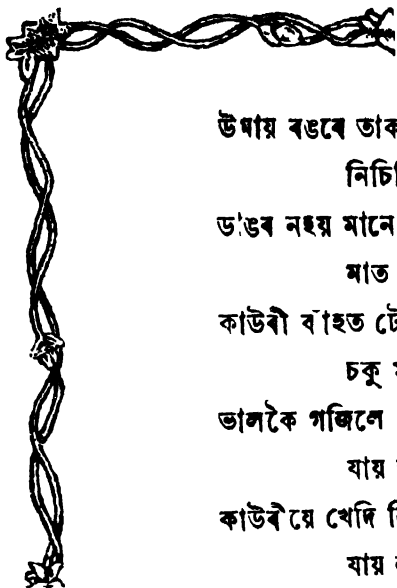
১৭—মালভোগ কল ।

কলৰ মাজত তুমি কেনে মনোহৰ ;
 “মালভোগ” বুলি কৰে তোমাক আদৰ ।
 পকিলে যতকি কৰি সকলোৱে খায় ;
 সুব্ৰলা গোকৰ বাবে বৰ ভাল পায় ।
 সকলো কলত কই তুমি বিতোপণ ;
 মুখতেই পমি যোৱাঁ, ভাল লাগে মন ।
 চেনিচম্পা কল কেৱেঁ নকৰে আদৰ,
 তুমিয়েহে এক মাথোঁ অতি চেনেহৰ ।
 গুণেৰে ভূষিত হলে তেমোৰ অস্তৰ ;
 সকলো লোকৰ পাৰ্বাঁ আদৰ সাদৰ ।
 নোপোৱাঁ আদৰ তুমি হলে গুণহীন ;
 সকলোৱে নিলগতে কৰে বৰ ঘিণ ।

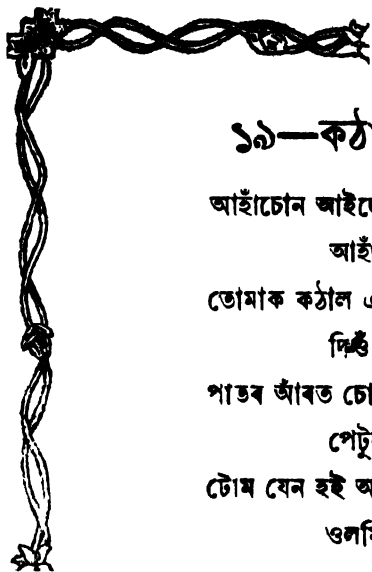
১৮ - কুলি ।

আমর ডালত পৰি
কুউ কুউ কৰি,
মাত্ৰিছে কুলিয়ে আহা
কেনে সূৰ ধৰি ।
যদিও কলীয়া কুলি
কাউবীৰ দৰে,
সুৱলা মাতত তাৰ
দেহ জুৰ পৰে ।
আমৰ গছত পৰি
মাতে ঠেও ধৰি,
ইডাল সিডাল কৰি
ফুবে উৰি উৰি ।
কাউবী বাঁহত পাবে
কুলিটিয়ে কণি,

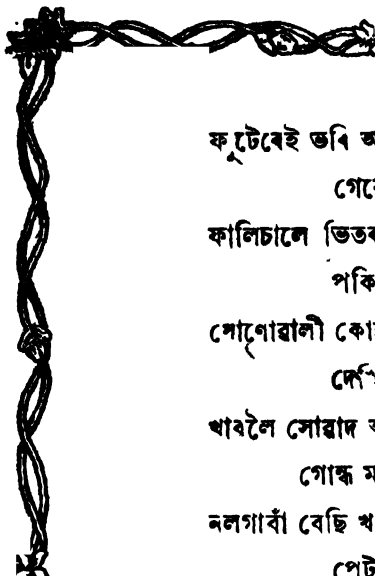
উদায় বঙবে তাক
 নিচিনি নেজানি ।
 ডাঙৰ নহয় মানে
 মাত নুফুটাই,
 কাউবী বাহত টোপ
 চকু যুদি খায় ।
 ভালকৈ গজিলে পাখি
 যায় হাত মাৰি,
 কাউবীয়ে খেদি নিয়ে
 যায় লবমাৰি ।
 সাজিছে সঁখবে তাক
 এনেকুৱা কৰি,
 জানিবা সকলো কথা
 ভাবিলে এফেৰি ।

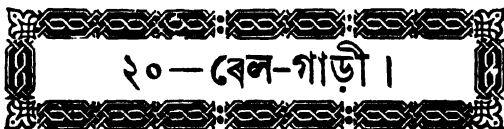

১৯—কঠাল ।

আহাঁচোন আইদেও,
আহাঁ লব মাৰি,
তোমাক কঠাল এটি
দ্বিষ্ট মই পাৰি ।
পাত্ৰব আবত চোৱাঁ
পেটুৱা ভকত,
টোম যেন হই আছে
ওলমি ডালত,
গোটেই শৰীৰ চোৱাঁ
বহুবেই ভবা,
ভিতৰত আছে তাৰ
কিন্তু বহুঘৰা ।
খুন্পাকটিৰ দৰে
বাহুৰ মাজত,

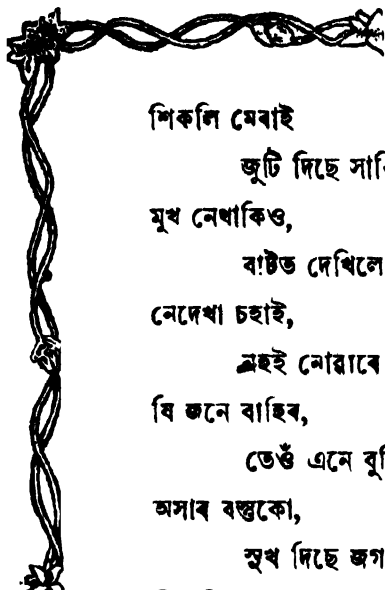
কুটেবেই ভবি আছে
 গেবেলা পেটত ।
 কালিচালে ভিতবত
 পকিলে কঠাল,
 শোণোরালী কোহাঁ পার্বী
 দেখিবলৈ ভাল ।
 খাবলৈ সোৱাদ আক
 গোক্ক মনোহৰ,
 নলগাৰ্বী বেছি খাই
 পেটত জগব ।

২০—বেল-গাড়ী ।

ঘব ঘব কবি,   কোঁপাই-জোপাই
 যায় সউ বেল-গাড়ী ।

শিকলি মেবাই   ইখনে সিখনে
জুটি দিছে সাবি সাবি ।

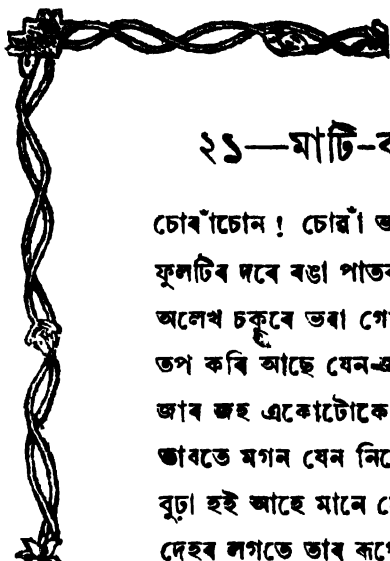
মুখ নেখাকিও,   উকিলাই বায়
বাটত দেখিলে কিবা ;
নেদেখা চহাই,   হঠাৎ দেখিলে
বুহই নোরাবে ভেবা ।

যি জনে বাহিব,   কবিলে ইয়াক
তেওঁ এনে বুধিয়ক ;

অসাৰ বস্ত্রকো,   চাকৰ বোৱাই
সুখ দিছে জগতক ।

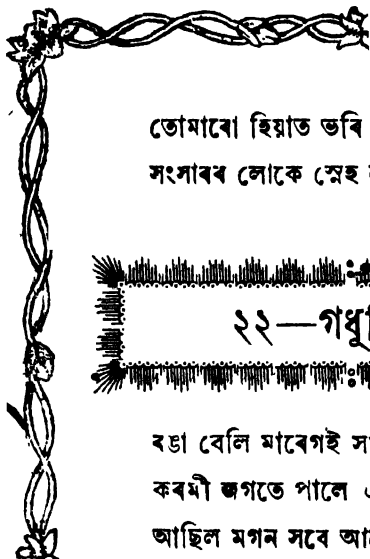
বিজুলী গতিবে,   চকু পচাবতে
ইঠাই সিঠাই হয় ;

কিনো আচৰিত,   বুদ্ধিব মহিমা
হল বায়ু পৰাজয় ।

২১—মাটি-কঠাল ।

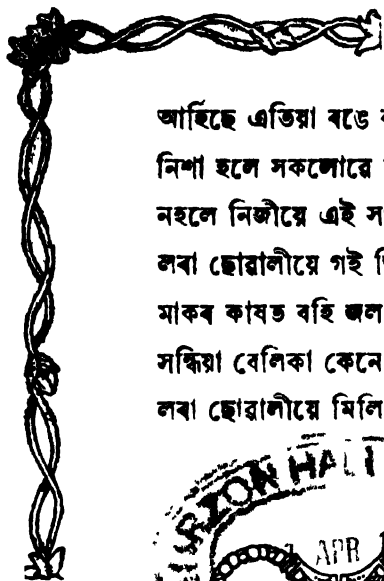
চোবাঁচোন ! চোরাঁ ভাই কাঁইট্ গছত্,
 ফুলটিব দবে বড়া পাতব মাজত ।
 অলেখ চকুবে ভবা গোটেই শবীৰ,
 তপ কৰি আছে যেন-জটীয়া ফকীৰ,
 জাব জহ একোটোক নেভাবি মুগুণি,
 ভাবতে মগন যেন নিতে মহামুনি ।
 বুঢ়া হই আহে মানে দেহ বাঢ়ি যায়,
 দেহৰ লগতে ভাব কপো শোভা পায় ।
 কম বুলি নেভাবিবা তেওঁক মনত,
 সোৱাদ বসেবে ভবা গোটেই পেটত ।
 বাহিৰে কাঁইট্ দেখি নকৰিবা ভয়,
 লোন ঘাঁহি কাটি খালে পেট জুৰ হয় ।
 বাহিৰে কাঁইট্ হক, একো কথা নাই,
 অন্তৰৰ প্ৰেমবসে পৃথিৱী মোহায় ।

তোমাবো হিয়াত ভবি থাকিলে মবম,
সংসাৰৰ লোকে স্নেহ নকৰিব কম ।

২২—গধূলি ।

বড়া বেলি মাৰেগই সাগৰত বুৰ,
কৰমী জগতে পালে এতিয়াহে জুৰ ।
আছিল মগন সবে আপোন কামত,
গুচাই ভাগৰ চোৱাঁ গধূলি পৰত ।
বেচি কিনি মালবস্ত্ৰ দোকানী পোহাৰী
হৰিষ মনেবে চোৱাঁ যায় ঘৰাঘৰি ।
বিষয়া আমোলা মানে যত অফিছৰ,
কমল কাকত এৰি আহে নিজ ঘৰ ।
চবাই পহুৱে ফুৰি আহাৰ বিচাৰি,

আর্হিছে এতিয়া বডে বহালই ঘুবি ।
 নিশা হলে সকলোৱে বিচাবে জুবণি,
 নহলে নিজীয়ে এই সংসাবৰ প্ৰাণী ।
 লবা ছোৱালীয়ে গই ভিতৰ সোমাই,
 মাকৰ কাষত বহি জলপান খায় ।
 সন্ধিয়া বেলিকা কেনে বস্তি পোহাৰত
 লবা ছোৱালীয়ে মিলি পঢ়ে উলাহত ।

